
Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України
Львівський науково-практичний центр
професійно-технічної освіти НАПН України
Національний університет
“Львівська політехніка”

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Науково-методичний журнал

№ 3

травень – червень

У номері:

- * Дидактика, методика
і технології навчання*
- * Психологія*
- * Проблеми виховання*
- * Історія професійної освіти*
- * Наукове життя*

м. Львів

2011 р.

Засновники:
Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України
Львівський науково-практичний центр
професійно-технічної освіти НАПН України
Національний університет
“Львівська політехніка”

**Фахове видання України з педагогіч-
них і психологічних наук (Бюлетень
ВАК України. – 1999. – № 4)**

Видається один раз на два місяці
з січня 1997 р.

Реєстраційне свідоцтво
КВ № 16646-5318 ПР від 24.03.2010 р.

Адреса редакції:
79008, м. Львів-8, вул. М. Кривоноса, 10.
e-mail: rpro2003@ukr.net

Телефони:
Головний редактор – (044) 440-63-88 (Київ)
Заступник головного редактора –
(032) 275-29-91 (Львів)

Головний редактор –
Н. Г. Ничкало

Перший заступник головного редактора –
Ю. Я. Бобало

Редакційна колегія:

Я. Г. Камінецький (заст. гол. ред.),
Г. П. Васянович (заст. гол. ред.),
С. М. Вдович (відп. секретар),
О. В. Аніщенко, М. В. Вачевський,
С. У. Гончаренко, Г. С. Дегтярєва,
І. М. Козловська, В. М. Корягін,
О. Є. Кузьмін, С. В. Кулик, І. Є. Курляк,
Г. М. Лактіонова, С. В. Лапаснко,
А. В. Литвин, О. Ю. Лозинський,
В. Т. Лозовецька, І. М. Матійків,
В. О. Моляко, О. І. Огієнко,
Н. А. Побірченко, Е. О. Помиткін,
Л. П. Пуховська, В. В. Рибалка,
В. Є. Робак, Н. А. Сейко, В. А. Семиченко,
С. О. Сисоєва, П. І. Сікорський,
Л. В. Сліпчишин, Т. П. Усатенко,
Л. О. Хомич, Т. С. Яценко.

Переклад англійською мовою:
О. В. Палка

Рецензенти: доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України С. У. Гончаренко,
доктор педагогічних наук, професор О. І. Огієнко,
доктор психологічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України Г. О. Балл,
доктор психологічних наук, професор В. В. Рибалка.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Інституту педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України від 26 травня 2011 р., протокол № 5.

Педагогіка і психологія професійної освіти // Науко-
во-методичний журнал. – 2011. – № 3. – 217 с.

УДК 37

Науково-методичний журнал із проблем теорії, методики і
практики професійної освіти адресовано науковцям, студен-
там, викладачам професійно-технічних і вищих навчальних
закладів, аспірантам, докторантам, усім, хто цікавиться про-
блемами педагогіки і психології професійної освіти.

© Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
© Львівський науково-практичний центр
професійно-технічної освіти НАПН України
© Національний університет “Львівська політехніка”

ЗМІСТ

ДИДАКТИКА, МЕТОДИКА І ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Петро Сікорський

Методичні принципи навчання математики
у професійно-технічних навчальних закладах 9

Юрій Козловський

Використання математичних методів
у моделюванні наукової діяльності вищого навчального закладу 15

В'ячеслав Осадчий

Теорія і практика медіаосвіти майбутніх учителів
в умовах вищого навчального закладу 24

Ганна Шевчук

Інноваційні технології у вищій школі 35

Олена Барабаш

Освіта дорослих у сучасному суспільстві знань 45

Наталія Мачинська

Деякі аспекти педагогічної акмеології 51

Інна Тимчук

Забезпечення гуманістичної орієнтованості змісту навчання
майбутніх фахівців з екології 59

Людмила Шевченко

Застосування ВЕБ-квестів для формування пізнавальної активності учнів 67

Лідія Слінчишин

Труднощі підготовки учнів ПТНЗ
до майбутньої творчої професійної діяльності 75

Наталія Кравець

Метод проектів у системі підготовки психологів у виробничій сфері ... 84

Наталія Борбич

Компетентність як педагогічне явище 91

Наталія Микитенко

"Прямі" методики навчання іноземних мов у контексті формування
іношомовної професійної компетентності студентів 99

Юрій Сурмяк, Ліліана Кудрик
Компетентнісний підхід у формуванні
духовної і правової культури учнівської молоді 107

Андрій Литвин
Підготовка педагогів професійного навчання
до використання інформаційно-комунікаційних технологій 117

Юрій Драгнєв
Професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури
в умовах безперервної освіти в інформаційному суспільстві 128

Володимир Фотинюк
Фізичне виховання студентів як умова формування
їхньої професійно-прикладної фізичної готовності 136

ПСИХОЛОГІЯ

Тетяна Бойко
Семантичний зміст феномена “депривація” 145

Катерина Мінчук
Психологічні аспекти брехні, обману та неправди у спілкуванні між людьми 153

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ

Любов Леонова
Педагогічні умови сімейного виховання в сучасних українських родинах 163

Петро Бойчук
Відображення моральних якостей особистості
у змісті української народнопедагогічної концепції 171

ІСТОРІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Валентина Бенера
Університети як центри становлення самостійної науково-дослідної
роботи студентів (друга половина XIX – початок XX ст.) 181

Наталія Глушаниця
Ретроспективний аналіз дослідження проблеми формування іншомовної
професійно-комунікативної компетенції вітчизняними та зарубіжними вченими 194

Ірина Пастирська
Періодизація інтеграційних процесів в українській педагогіці
(кінець XX – початок XXI сторіччя) 203

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Лідія Сліпчишин, Лариса Кубська

Педагогіка і психологія професійно-технічної освіти: науковий пошук, проблеми, перспективи (Інформація про Звітну конференцію Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти НАПН України)	211
Наші автори	216

CONTENTS

DIDACTICS, METHODS AND TECHNOLOGIES OF EDUCATION

<i>P. Sikorskyi</i> Methodical Principles of Teaching Mathematics at Vocational Schools	9
<i>Yu. Kozlovskiy</i> Usage of Mathematical Methods in a Higher Educational Institution's Scientific Activity Modeling	15
<i>V. Osadchyi</i> Theory and Practice of Media Education of Future Teachers in Conditions of a Higher Educational Institution	24
<i>H. Shevchuk</i> Innovative Technologies at Higher School	35
<i>O. Barabash</i> Adults' Education in Modern Knowledge Society	45
<i>N. Machynska</i> Some Aspects of Pedagogical Acmeology	51
<i>I. Tymchuk</i> Humanistic Orientation Support of Future Ecology Specialists' Training Contents	59
<i>L. Shevchenko</i> Application of Web-Quests for Development of Learners' Informative Activity	67
<i>L. Slipchyshyn</i> Difficulties of Vocational School Pupils' Training to Future Creative Professional Activity	75
<i>N. Kravets</i> Method of Projects in the System of Psychologists' Training in Industry	84
<i>N. Borbych</i> Competence as Pedagogical Phenomenon	91
<i>N. Mykytenko</i> "Direct" Methods of Teaching Foreign Languages in the Context of Students' FLSP Competence Formation	99

<i>Yu. Surmiak, L. Kudryk</i>	
Competence Approach in Students' Spiritual and Juridical Culture Formation	107
<i>A. Lytvyn</i>	
Training of vocational school teachers to the use of information and communication technologies	117
<i>Yu. Dragniev</i>	
Professional Development of Future Teacher of Physical Culture in the Conditions of Continuous Education in Informative Society	128
<i>V. Fotyniuk</i>	
Physical Education of Students as a Condition of Formation of Their Professional-Applied Physical Readiness	136

PSYCHOLOGY

<i>T. Boyko</i>	
Semantic Contents of the Phenomenon of "Deprivation"	145
<i>E. Minchuk</i>	
Psychological Aspects of Lie, Cheat, Untruth in People's Communication ...	153

PROBLEMS OF UPBRINGING

<i>L. Leonova</i>	
Pedagogical Conditions of Family Education in Modern Ukrainian Families	163
<i>P. Boychuk</i>	
Reflection of Moral Qualities of Personality in the Contents of Ukrainian Folk-pedagogical Conception	171

HISTORY OF VOCATIONAL EDUCATION

<i>V. Benera</i>	
Universities as Centers of Students' Scientific and Research Self-work (second half of XIX-th and beginning of XX-th centuries)	181
<i>N. Glushanytsia</i>	
Retrospective Analysis of Research on Problem of Formation of Foreign Language Professional and Communicative Competence by Native and Foreign Scientists	194
<i>I. Pustyrska</i>	
Division into Periods of Integration Processes in Ukrainian Pedagogics (End of XX-th and Beginning of XXI-st centuries)	203

SCIENTIFIC LIFE

L. Slipchyshyn, L. Kubaska

Pedagogy and psychology of professional education: scientific search, problems, and perspectives (Information on the Annual Conference of the Lviv scientific and practical centre of the professional education of the NAPS of Ukraine)	211
Our authors	216

УДК 378.147-056.87:504

Інна Тимчук

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ ОРІЄНТОВАНОСТІ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОЛОГІЇ

Проблемою нашого дослідження є гуманізація навчання майбутніх фахівців з екології у процесі фахової підготовки. Гуманізація навчання, на нашу думку, не лише ставить студента в центр навчальних впливів, орієнтує на розвиток особистості, створює умови для розвитку здібностей, прилучає до духовних і культурних цінностей, а й віддзеркалює систему його ставлення до себе, до інших людей, до суспільства, держави, природи, праці, світу. Лише гуманістично спрямовані фахівці з екології зможуть вирішувати проблеми довкілля на основі наукового знання процесів природи, набутого практичного досвіду, керуючись загальнолюдськими гуманістичними ідеалами: любові та поваги до природи – фундаменту й умови людського життя.

Проблеми екологічної освіти висвітлюються в численних працях науковців. Її концептуальні, філософські й історичні аспекти знайшли відображення у роботах Г. Білявського, В. Вербицького, С. Деребо, М. Дробнохода, В. Крисаченка, Н. Пустовіт, В. Скребця, М. Хилька, В. Червоценького, С. Ясвіна та ін. Проблеми екологічної освіти дітей та молоді присвятили свої дослідження П. Бачинський, Л. Білик, Г. Білецька, Н. Грейда, С. Кравченко, М. Колесник, Н. Левчук, Л. Лук'янова, О. Мітрясова, Н. Магура, Н. Негруца, Г. Пустовіт, О. Тепла, М. Швед та ін.

З'ясування стану гуманізації фахової підготовки студентів-екологів дає підстави стверджувати, що проблема гуманізації навчання майбутніх екологів у процесі фахової підготовки у вищій школі досліджена недостатньо. Існує потреба визначення, теоретичного обґрунтування й експериментальної перевірки комплексу педагогічних умов її становлення.

З огляду на це, ми ставили за мету даної публікації на основі обґрунтування педагогічних умов гуманізації навчання майбутніх екологів у процесі фахової підготовки детально проаналізувати найважливішу з них – забезпечення гуманістичної орієнтованості змісту навчання студентів.

Аналіз та узагальнення теоретико-методичних досліджень із проблеми дають можливість припустити, що гуманізація навчання майбутніх екологів буде ефективною за таких педагогічних умов: сформованості особистості викладача вищої школи, здатного здійснювати навчання майбутніх екологів на гуманістичних засадах; забезпечення

гуманістичної орієнтованості змісту навчання студентів; дотримання викладачами педагогічно доцільних гуманістичних принципів та застосування “екологічно спрямованих” методів навчання; гуманізації взаємовідносин між викладачами та майбутніми екологами.

У даній статті зупинимося детальніше на *забезпеченні гуманістичної орієнтованості змісту навчання студентів*.

Важливим аспектом гуманізації, окрім створення соціальних захистів, забезпечення умов розкриття потенціалів людської психіки, є пробудження у свідомості кожної людини (особливо молоді людини) віри у свої творчі можливості, потреби в саморозвитку і самовдосконаленні, у підвищенні власної психологічної культури і психологічної культури суспільства в цілому [10, с. 131]. Саме такий підхід зумовив необхідність гуманізації змісту дисциплін фахової підготовки майбутніх екологів.

Для дослідницької роботи було використано галузевий стандарт вищої освіти з напрямку підготовки 6.040106 “Екологія, охорона навколишнього середовища, збалансоване природокористування” за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” [2].

Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра забезпечує одночасне здобуття базової вищої освіти за напрямом підготовки та кваліфікації бакалавра на базі повної загальної середньої освіти. ОПП визначає нормативну частину змісту навчання, встановлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої та професійної підготовки фахівця даного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Нормативна частина навчального плану ступеневої підготовки фахівців напрямку 6.040106 “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” за ОКР “бакалавр” включає цикли гуманітарної, соціально-економічної підготовки (історія України, ділова українська мова, українська та зарубіжна культура, філософія, психологія, політологія, основи права, іноземна мова, конституційне право України, фізичне виховання та ін.); цикл фундаментальних дисциплін (інформатика, неорганічна хімія, органічна і біологічна хімія, фізика, ботаніка і фізіологія рослин, мікробіологія, генетика та ін.); цикл нормативних професійно орієнтованих дисциплін (вступ до спеціальності, професійно-ділова іноземна мова, загальна екологія, прикладна екологія, біотехнологія, радіоекологія, управління природоохороною діяльністю, захист повітряного та водного басейнів тощо).

Відповідно до Концепції екологічної освіти в Україні, де зазначається, що в освітньо-професійних програмах підготовки бакалавра, спеціаліста та магістра-еколога необхідно передбачити викладання таких професій-

по орієнтованих дисциплін, включених у варіативну частину навчального плану: “Загальна екологія”, “Екологія людини”, “Прикладна екологія”, “Агроекологія”, “Екологічна політика”, “Екологічне право”, “Екологічна економіка”, “Екологічна психологія” тощо [7].

Найзначущішим у напрямі формування фахівця-еколога є дисципліни з циклу професійно орієнтованих. Так, курс “Загальна екологія” дає студентам знання про основні положення і концепції сучасної загальної екології, розглядає будову і функціонування біосфери в сучасних умовах, розкриває причини антропогенної деградації природного середовища, показує шляхи розвитку екологічного знання і причини трансформації екології від суто біологічної науки в соціально високо значущу сферу людських знань і дій [6]; “екологія людини” допомагає студентам дослідити взаємовплив оболонок планети і людини, біохімію людського організму, можливості самодіагностики, оздоровлення, адаптації до стресогенних чинників і загальний еколого-демографічний стан людства з метою вироблення рекомендацій щодо гармонійного розвитку цивілізації та збереження природи [5].

Під час вивчення курсу “Соціальна екологія” студентам викладаються теоретичні засади інтегрованої за своїм характером науки про оптимізацію та гармонізацію взаємовідносин суспільства і природи. Розглядаються проблеми історії становлення даної галузі наукового знання та суспільна необхідність її формування, історія взаємодії суспільства та природи; розкриваються причини виникнення сучасної глобальної екологічної кризи й окреслюються стратегічні напрями і засоби її подолання [9].

Зміст курсу “Екологічна політика” дає студентам базові знання щодо: адміністративних і нормативних підвалин здійснення екологічної політики на національному, регіональному та глобальному рівнях; принципів екологічної політики й інструментів і засобів досягнення екологічних цілей; адміністративної структури та розподілу обов’язків у галузі природокористування в Україні; провідних тенденцій європейської та української екологічної політики й особливостей державної екологічної політики України [4].

Навчальна дисципліна “Екологічне право” розкриває студентам методологічні, методичні та світоглядні аспекти нової галузі права – права екологічної безпеки; розглядає механізми реалізації екологічного права, правове забезпечення раціонального природокористування, питання охорони найважливіших об’єктів природи: земель, вод, лісів, тваринного світу, атмосферного повітря, надр, природно-заповідного фонду [3].

Зміст курсу “Агроекологія” висвітлює студентам-екологам завдання, методологію дисципліни; вплив забруднення повітря, води і ґрунту на людей, тварин та сільськогосподарські культури; пропонує студентам заходи щодо збереження ґрунтового покриву, екологічно обґрунтованого підходу до хімізації сільськогосподарського виробництва, меліорації земель, ведення біологічного землеробства з метою отримання екологічно чистої продукції [1].

Навчальна дисципліна “Екологічна економіка” має на меті формування принципово нових напрямів трансформації економіки на основі екологізації життєвого циклу продукції [8].

Аналіз змісту та дидактичної мети професійно орієнтованих дисциплін фахової підготовки екологів дозволяє зробити висновок про те, що програма підготовки фахівців-екологів передбачає:

- здобуття відповідного обсягу теоретичних знань з екології, орієнтованих на майбутню галузеву діяльність;
- розвиток необхідного обсягу практичних екологічних знань у галузі охорони довкілля та раціонального природокористування, уміння самостійно аналізувати і моделювати екологічні ситуації з орієнтацією на управління ними;
- розвиток усвідомлення реальності екологічної кризи і шляхів її запобігання;
- здобуття навичок у розв’язанні галузевих, загальних, локальних і регіональних екологічних проблем, уміння користуватися екологічними нормативно-правовими документами;
- розвиток здатності оцінювати екологічні ситуації та здійснювати заходи з охорони довкілля з позиції сучасної екології, політики, економіки, законодавства;
- формування активної громадянської позиції щодо вирішення проблем захисту довкілля і збереження біосфери [7].

Дисципліни професійної підготовки формують відповідно до ОКХ фахівця, здатного до виконання відповідних виробничих функцій (прогностична, організаційна, контрольна, технічна) [2]. Однак у сучасних соціально-економічних умовах вимоги до такого фахівця депо змінені: він повинен дбати не лише про довкілля, а й про соціум, а тому до професійної характеристики доречно включити компоненти, що свідчать про гуманістично спрямовану особистість еколога. З огляду на це виникає потреба ґрунтовної гуманізації екологічної освіти, яка можлива за використання дисциплін психологічного циклу, у зміст яких і дидактичну мету викладання закладено потужний потенціал щодо формування

гуманістичної спрямованості особистості. Тому актуальними для нашого дослідження є поряд з іншими дисциплінами фахової підготовки навчальні дисципліни “Психологія” та “Екологічна психологія”.

Зміст курсу “Психологія”, що викладається студентам на пряму підготовки “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування”, покликаний реалізувати завдання гуманізації освіти. Програма цієї дисципліни є уніфікованою, її зміст не диференціюється відповідно до мети фахової підготовки студентів певних напрямів. Це закономірно, оскільки дана дисципліна є нормативною з циклу соціально-гуманітарних курсів. Однак ми вважаємо, що з метою конкретизації студентам-екологам змісту їхньої професійної підготовки, поглиблення фахової мотивації, засвоєння ними концептуальних цілей екологічної діяльності в сучасних умовах (не лише охорона навколишнього середовища, прагнення до створення збалансованості у використанні природних ресурсів, а й турбота про майбутнє людства) доречним є поглиблення змісту дисципліни в напрямі його гуманістичної орієнтованості. Пропонуючи студентам зміст тем навчальних дисциплін “Основи психології” (із циклу соціально-гуманітарної підготовки) та “Екологічна психологія” (з циклу професійних дисциплін), ми акцентуємо увагу на окремих із них у напрямі гуманізації фахової підготовки майбутніх екологів. Так, наприклад, розглядаючи тему “Особистість”, акцентуємо увагу на позитивній “Я”-концепції особистості, адекватній самооцінці та самоповазі. Наголошуємо, що ідеалом різнобічно розвинутої людини є гармонійна особистість. Гармонійні відносини між особистістю і світом означають гармонію між тим, чого особистість вимагає від інших, і тим, що вона може й повинна дати їм. Сприятиме динамічному процесу самореалізації та самоактуалізації студентів вивчення гуманістичної теорії особистості.

У деяких видах діяльності від рис темпераменту може залежати не лише від виконання, а й кінцевий результат. Тому, вивчаючи тему “Темперамент”, детально аналізуємо позитивні риси та недоліки кожного з типів.

Характер відіграє основну роль у виявленні змісту внутрішнього світу людини, в ньому виявляється її “Я”, її життєва позиція. У характері сутність особистості дістає своє яскраве й повне виявлення. Знати характер – це відсуті, знати особистість. Тому тема “Характер” є також провідною у вивченні гуманізації змісту навчальної дисципліни “Основи психології”.

Оскільки основою гуманних стосунків є суб’єкт-суб’єктна взаємодія, то основою для нашого дослідження є тема “Психологія спілкування”, вивчення якої передбачає ознайомлення та засвоєння студен-

тами матеріалу про функції спілкування, засоби, стилі спілкування; види спілкування; конфлікт у спілкуванні.

Екологізація життя, як і проблеми гуманізації суспільства, – це шляхи олюднення, вдосконалення довкілля та соціуму. Останнім часом поряд із загостренням соціально-економічної кризи в країні спостерігається загострення зростання споживацько-перетворювального ставлення до довкілля, яке, у свою чергу, негативно впливає на морально-психологічний стан нації. Особливу тривогу викликає екологічна свідомість підлітків та юнацтва, оскільки у цей період відбувається формування ціннісних орієнтацій, зокрема спрямованості на збереження довкілля або ж егоїстичного ставлення до нього. Актуальність проблеми збереження довкілля у наш час, час техногенних та екологічних катастроф, не лише зростає, але й загострюється. Для розв'язання масштабної та досить складної проблеми – проблеми подолання екологічної кризи та збереження людства – потрібна, насамперед, робота з підготовки фахівців-екологів, гуманістично спрямованих особистостей, які б досліджували шляхи та методи формування екологічно свідомої людини, тобто людини, яка не лише усвідомлюватиме небезпеку існуючої екологічної кризи, але й буде шукати шляхи виходу з неї. Навчальна дисципліна “Екологічна психологія” служить вирішенню поставлених вище проблем. Розглядаючи тему “Ставлення до природи як предмет психологічного дослідження”, наголошуємо на суб’єктному непрагматичному ставленні до природи, аналізуємо основні типи суб’єктного ставлення до природи. При вивченні теми “Проблема суб’єктного сприймання світу природи” презентуємо специфіку суб’єктного сприймання природних об’єктів (анімізм, антропоморфізм, персоніфікація та суб’єктифікація).

Ознайомлюючись із “Механізмами формування суб’єктного ставлення до природи по перцептивному, когнітивному та практичному каналах”, на заняттях з екологічної психології студенти отримують відомості про роль психологічних релізерів у формуванні суб’єктного ставлення до природних об’єктів.

Ключовою з огляду на задекларовану проблему статті є тема “Проблеми екологічної свідомості”. Майбутні екологи отримують знання про сутність, властивості та форми прояву екологічної свідомості, типи екологічної свідомості, вплив криз і катастроф на екологічну свідомість; вчать застосовувати на практиці методи підсилення екологічної мотивації, визначати основні закономірності пропаганди екологічної поведінки.

Отже, забезпечення гуманістичної орієнтованості змісту навчання майбутніх екологів здійснювалось у процесі викладання дисципліни

психологічного циклу. Такий вибір зумовлений науковим потенціалом даних курсів, значущістю їхнього змісту в напрямі формування гуманістично спрямованої особистості. З огляду на зазначене вище, нами скореговано зміст навчальних дисциплін “Психологія”, “Екологічна психологія” в напрямі їх гуманістичної орієнтованості з метою конкретизації майбутнім екологам змісту їхньої професійної підготовки, поглиблення фахової мотивації, засвоєння ними концептуальних цілей екологічної діяльності в сучасних умовах (не лише охорона навколишнього середовища, прагнення до створення збалансованості у використанні природних ресурсів, а й турбота про майбутнє людства).

1. Агроекологія : навч. посібник / [О. Ф. Смаглій, А. Т. Кардашов, П. В. Литвак та ін.]. — К. : Вища школа, 2006. — 671 с.
2. Галузеві стандарти вищої освіти з напрямку підготовки 0708 – екологія. Засоби діагностики якості вищої освіти бакалавра (проект). — К. : Міністерство освіти і науки України, 2002. — 350 с.
3. Дмитренко І. А. Екологічне право України : підручник / І. А. Дмитренко [2-ге вид., переробл. і допов.]. — К. : ЮРІНКОН Інтер, 2001. — 352 с.
4. Дьомін В. О. Вступ до екологічної політики / В. О. Дьомкін. — К. : Тандем, 2000. — 194 с.
5. Залеський І. І. Екологія людини: підручник / І. І. Залеський, М. О. Клименко. — К. : Видавничий центр “Академія”, 2005. — 288 с.
6. Злобін Ю. А. Загальна екологія : навчальний посібник / Ю. А. Злобін, П. В. Кочубей. — Суми : ВТД “Університетська книга”, 2003. — 416 с.
7. Концепція екологічної освіти в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://osvita.irpin.com/viddil/v5/d33.htm>
8. Мельник Л. Г. Екологічна економіка : підручник / Л. Г. Мельник. — Суми : ВТД “Університетська книга”, 2002. — 346 с.
9. Салтовський О. І. Основи соціальної екології : навчальний посібник / О. І. Салтовський. — К. : Центр навчальної літератури, 2004. — 382 с.
10. Ткаченко В. М. До проблеми змістового наповнення психолого-педагогічних дисциплін у контексті гуманізації суспільства / В. М. Ткаченко, З. О. Романець. // Вісник НТУ України “Київський політехнічний інститут”. Філософія. Психологія. Педагогіка : Зб. наук. праць. — К. : ІВЦ “Політехніка”, 2001. — Вып. 3. — Кн. 1. — С. 131-134.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2011

И. Тимчук

Обеспечение гуманистической ориентированности

содержания обучения будущих специалистов по экологии

Важно учитывать научный потенциал курсов “Психология” и “Экологическая психология” в направлении их гуманистической ориентированности с целью конкретизации будущим экологам содержания их

професійної підготовки, углублення професійної мотивації, усвоєння ними концептуальних цілей екологічної діяльності в сучасних умовах.

Ключевые слова: гуманістична орієнтованість, навчання студентів, гуманізація навчання, професійна підготовка, спеціаліст-еколог.

I. Tymchuk

Humanistic Orientation Support of Future Ecology Specialists' Training Contents

The article considers the scientific potential of the courses of "Psychology" and "Ecological psychology" in the direction of their humanistic orientation with the aim of concrete definition of future ecologists' professional training contents, deepening their professional motivation, and mastering concept aims of the ecological activity in the modern conditions by future ecologists.

Key words: humanistic orientation, students' teaching, teaching humanization, professional training, specialist-ecologist.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор Г. П. Васянович